

Зьм. Прышчэпаў.

„За калектывізацыю, за ўздым ураджайнасці“.

I

Асноўнай задачай аграрнай палітыкі сучаснасці з'яўляецца праблема па ўздыму ўраджайнасці і вытворчасці ўсіх галін сельскай гаспадаркі. Недахоп спажывецкіх прадуктаў, недахоп сельска-гаспадарчай сыравіны пачынаюць станавіцца галоўнымі тормазамі нашай індустрыялізацыі і нашага сацыялістычнага будаўніцтва.

Якім парадкам выйсці з сучаснага становішча, каб зыклідаваць усе прычыны затрымлівачыя нашае гаспадарча-сацыялістычнае развіццё. Былі тэндэнцыі даць больш шырокі прастор развіццю кулацкіх гаспадарак, разумеючы пад гэтым, што яны з'яўляцца асноўнымі пастаўшчыкамі хлеба і сыравіны дзеля гораду і сацыялістычнай індустрыі. Калі-б прыняць такі погляд і ўстаноўку ў аграрнай палітыцы, дык гэта адзначала-б, што мы сталі на шлях капіталістычнага развіцця сельскай гаспадаркі і тады зараз-жа трэба было-б адмаўляцца ад задач сацыялістычнага будаўніцтва, дыктатуры пралетарыяту і стаць на шлях пераходу да буржуазна-дэмакратычнага строю. Такого кляху дзеля развіцця кулацкай сельскай гаспадаркі дабіваюцца спецыялісты з буржуазнай і дробнабуржуазнай ідэалогіяй, чакаючыя рэстаўрацыі капіталізму, іх настроі адбіваюць прадстаўнікі правага ўхілу ў партыі. Пачытайце шэраг думак самых адказных і неадказных спецыялістаў аб задачах па ўздыму ўраджайнасці і Вы там сярод навукова-тэхнічнай тэрміналогіі і спецыяльных вучоных прапаноў ўбачыце буржуазную палітыку, тоўстазядую фігуру кулака заместа пралетарскага таварыша ўраджаю. Пралетарская рэвалюцыя ў сваім руху ўперад, у сваім сацыялістычным будаўніцтве ўжо прайшла вяснаўчы этап у гаспадарцы і робіць круты паварот на сацыялістычную рэканструкцыю гаспадаркі ў тым ліку і сельскай гаспадаркі, якая з'яўляецца пакуль што па сутнасці дробна-буржуазнай, сялянскай гаспадаркай.

Калі мы ў аднавіцельны перыяд развівалі галоўным чынам індывідуальную гаспадарку і дапушчалі досыць хуткае развіццё заможнай часткі сялянства, адпаведная праслойка працаўнікоў, спецыялістаў і наогул адпаведных грамадзян, лалажыўшы сваю дробнабуржуазную і буржуазную ідэалогію на «пляцформу кулацкай эканомікі», добра сябе адчувала і плыла разам са ўсім рухам нашага будаўніцтва ўперад. Калі ў сучасны момант у нашай пралетарскай палітыцы зроблен радыкальны паварот на звужаньне кулацка-нэпманскага сектару гаспадаркі, усе элементы, ідэалогічна сідзячыя на «пляцформе гэтай кулацкай нэпманскай эканомікі», паднімаюць гвалт аб катастрофе сельскай гаспадаркі. Такі гвалт, па сутні справы, з'яўляецца пратэстам буржуазных элементаў разам з кулаком і нэпманам супроць арганізацыі сацыялістычнага земляробства і супроць нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Аднак, аб гэтым цвёрда сказаў XI З'езд пар-

ты, у нас іншага шляху, як шлях арганізацыі сацыялістычнага земляробства, ня можа быць. Мы ня можам правадзіць нашу гаспадарчую палітыку так, каб у прамысловасці фарсіраваным тэмпам развіваць арганізацыю сацыялістычных форм гаспадаркі, а на вёсцы сельскай гаспадарка развівалася-б па шляху капіталістычнаму. Сацыялістычная індустрыя патрабуе, як базы, і сацыялістычнага земляробства, пагэтану ў сучасны момант пры практычным правядзенні ўсіх нашых мерапрыемстваў па аграрнай палітыцы, мы павінны ў шырокім маштабе пачаць арганізацыю калектывнага земляробства, савецкіх гаспадарак, развіцця вытворчых відаў сельска-гаспадарчай коопэрацыі, разгарнуць індустрыялізацыю сельскай гаспадаркі і іншыя мерапрыёмствы, якія-б садзейнічалі пашырэнню сацыялістычнага сектара ў сельскай гаспадарцы.

Пры такой устаноўцы ў нашай аграрнай палітыцы, можа скласьціся уражанне, што ўсе індывідуальныя сялянскія гаспадаркі выпадаюць, як аб'екты дзеля нашых мерапрыемстваў, і мы можам пакінуць аб іх клапаціцца. Ігнарыраваньня індывідуальнага сялянскага земляробства ніхто ня думае праводзіць, і такая палітыка была-б абсалютна памылковай; як раз наадварот, праводзячы шпаркім тэмпам арганізацыю сацыялістычнага земляробства, мы павінны ў самым шырокім маштабе разгарнуць нашыя мерапрыёмствы па ўздыму ўраджайнасці і вытворчасці індывідуальных бядняцка-серадняцкіх гаспадарак. Палітыка праводзіцца супроць індывідуальных капіталістычных, кулацкіх, эксплёататарскіх гаспадарак, а індывідуальныя бядняцка-серадняцкія гаспадаркі павінны з'яўляцца аб'ектамі дзеля нашых самых шырокіх і ўсебаковых мерапрыемстваў і актыўнай дапамогі, з адначасным правядзеннем іх коопэраваньня, машына-індустрыяльнага абслугоўвання, электрыфікацыі, кантрактацыі іх таварнай прадукцыі і правядзення іншых мерапрыемстваў, якія будуць садзейнічаць іх рэканструкцыі ў сацыялістычным напрамку. Яшчэ значны час патрэбную нам таварную прадукцыю ад сельскай гаспадаркі мы будзем у асноўным адтрымоўваць ад індывідуальна-бядняцка-серадняцкага земляробства, і мы павінны актыўна ўвесць час дапамагаць таму бядняцка-серадняцкаму сялянству, якое, не перайшоўшы да калектывнага земляробства, будзе весці індывідуальную гаспадарку. Такім чынам, праводзячы зараз нашу пралетарскую аграрную палітыку, мы ў сучасны момант бяром курс на фарсіраванае развіццё сацыялістычнага земляробства праз арганізацыю калгасаў і саўгасаў, на шпаркае развіццё бядняцка-серадняцкіх гаспадарак, з адначасным коопэраваннем іх, праводзячы разам з гэтым і іншыя мерапрыёмствы, якія-б затрымлівалі развіццё кулацка-капіталістычных форм земляробства.

Такая агульная ўстаноўка па аграрнай палітыцы патрабуе і ва ўмовах Беларусі ўвядзення цэлага шэрагу змен і дадаткаў у нашу палітыку і практыку правадзімых намі мерапрыемстваў. Цяпер усе правадзімыя намі мерапрыёмствы неабходна накіраваць такім чынам, каб яны садзейнічалі хуткаму развіццю сацыялістычных форм земляробства і садзейнічалі хутчэйшаму ўздыму ўраджайнасці.

Пагэтану, ва ўмовах Беларусі, правадзімую намі сыстэму мерапрыёмстваў неабходна папоўніць такімі новымі мерапрыёмствамі, якія-б сапраўды садзейнічалі разьвіццю сацыялістычных форм земляробства і дапамагалі-б уздыму ўраджайнасці і вытворчасці ўсіх культур і галін сельскай гаспадаркі. Абсалютна пара выкінуць з галавы некаторых спецыялістых думкі, што ва ўмовах Беларусі, нібыта дзякуючы аграрнай перанаселенасці і малазямельню, адсутнічаюць спрыяючы ўмовы шырокаму разьвіццю сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. Практычныя шляхі па арганізацыі сацыялістычных форм сельскай гаспадаркі намі выразна вызначаны і практычна выпрабаваны, і такімі мерапрыёмствамі зьяўляецца арганізацыя буйных савецкіх гаспадарак, калектывізацыя, індустрыялізацыя і коопэраваньне сялянства.

Што намі ў працягу пяці год мяркуецца практычна зрабіць дзеля таго, каб сапраўды і відавочна павялічыць сацыялістычны сэктар у нашай сельскай гаспадарцы? Па-першае, намі ў працягу пяці год мяркуецца пашырыць плошчу нашых савецкіх гаспадарак на 50.000 гектар за кошт мэліараваных зямель, на якіх будуць арганізоўвацца буйнейшыя, па нашых умовах, гаспадаркі—ад трох, пяці і дзесяці тысяч гектар. Гэтыя зьнава арганізуемыя гаспадаркі разам са ўсімі саўгасамі павінны зьявіцца базамі па вытворцы ў вялікім ліку племеннай жывёлы, галоўным чынам буйнай рагатай жывёлы, свіней, птушак,—па вытворцы тэхнічных культур, гатунковага насеннага матар'ялу, плодовых дрэў і гэтак далей. Роля гэтых гаспадарак будзе накіравана з аднаго боку на вытвор усіх гэтых каштоўных матар'ялаў з тым, каб пасьля іх у вялікім ліку распаўсюджваць сярод сялянства, з тым, каб гэтыя матар'ялы садзейнічалі ўздыму вытворчасці ў шэрагах індывідуальных сялянскіх гаспадарках. З другога боку, гаспадаркі павінны зьявіцца таварнымі базамі дзеля сацыялістычнага горада па вытворцы ў вялікім ліку малочных прадуктаў, мяса, тэхнічных, збожжавых культур, гародніны, садоўны і г. д. Калі ў іншых саюзных Рэспубліках буйныя гаспадаркі арганізоўваюцца галоўным чынам збожжавых культур, дык, ва ўмовах Беларусі, мы будзем вытвараць цэлы шэраг таварных прадуктаў, у адпаведнасці тэй універсальнасці, якая маецца ў нашай інтэнсіўнай сельскай гаспадарцы. У гаспадарчых умовах Беларусі адны збожжавыя культуры не дадуць належнага гаспадарчага эфэкта, як гэта дасць вытвор розных культур, адпавядаючых сыстэме нашай сельскай гаспадаркі. Па-другое, мы мяркуем плошчу пад нашымі калектывнымі гаспадаркамі ў працягу пяці год дзесьці да паўмільёна гектар. Такім чынам, калі ўзяць усю плошчу пад савецкімі і калектывнымі гаспадаркамі, дык разам пад сацыялістычным земляробствам у Беларусі будзе к канцу пяцігодзьдзя 652 тысячы гектар. Вязумоўна, што ўсе нашы і калектывныя гаспадаркі будуць адначасна базамі па вытворцы каштоўных матар'ялаў дзеля сялянскіх гаспадарак і разам з гэтым базамі па масаваму вытворцы розных таварных прадуктаў дзеля горада і індустрыі.

У гэтым сельска-гаспадарчым будаўніцтве перад намі павінна, як канкрэтная задача стаяць такая—пашырыць лік саўгасаў і калгасаў так, каб таварная прадукцыя гэтых гаспадарак у асноўным здавальняла спажывецкія запатрабаваньні ў розных прадуктах рабочае класу і давала-б значную прадукцыю розных тэхнічных культур дзеля нашых фабрык і заводаў. Адрозна свайму сацыялістычнаму будаўніцтву ў сель-

скай гаспадарцы мы павінны надаць мэтавую канкрэтную ўстаноўку з тым, каб кожны ўдзельнік гэтага будаўніцтва ясна разумеў, чаго к канцу пяцігодзьдзя мы павінны дабівацца, і, у адпаведнасці з гэтым, не наогул працаваць, а паставіць зусім канкрэтныя задачы. Калі толькі мы задаволім у асноўных спажывецкіх прадуктах рабочую класу і дадзім значны процант сыравіны нашай індустрыі, тады мы зусім лёгка даб'ёмся нашага дзяржаўнага рэгуляваньня гандлем і саб'ём ваявіты тон кулака-нэпмана правадзімымі іншымі гаспадарчымі мерапрыёмствамі, возьмем іх у свае рукі і будзем кіраваць так, як захочам, ідучы па шляху сацыялістычнага будаўніцтва.

Вязумоўна, што лягчэй за ўсё нам будзе ўдавацца арганізацыя савецкіх гаспадарак, але-ж калі прыняць пад увагу нашу абсалютную абмежаванасць у слабодных зямельных фондах на Беларусі, дык у асноўным усё-ж такі прыдзецца націскаць на арганізацыю калгасаў, якія будуць утварацца на землях працоўнага карыстаньня і мэліараваных. Дзеля калгасаў ва ўмовах Беларусі больш шырокая перспэктыва, чымся дзеля савецкіх гаспадарак, што неабходна мець на ўвазе пры арганізацыі сацыялістычных форм земляробства.

Па-трэцяе, мы думаем у бліжэйшыя пяць год фарсіраваным тэмпам правадзіць індустрыялізацыю сельскае гаспадаркі, праз індустрыялізацыю, мэханізацыю і машынізацыю сельскай гаспадаркі ўвесці такую тэхніку, якая-б дала магчымасць каласальна разгарнуць вытворчасць працоўных, занятых у гэтай галіне будаўніцтва. Калі пры капіталізму ў нас стагодзьдзямі была нізкая ўраджайнасць, абсалютна нізкая вытворчасць усіх галін сельскай гаспадаркі, дык усё гэта глумачыцца сыстэмай эксплёатацыі, нізкай тэхнікай, якую ўжываў капіталізм, правадзячы эксплёатацыю працоўных вёскі. Застаўшаяся нам у спадчыну самая прымітыўная тэхніка ў земляробстве і да гэтага часу застаецца адным з галоўнейшых тормазаў у разьвіцці ўсяго прагрэсу ў сельскай гаспадарцы, разьвіцці вытворчасці сельскай гаспадаркі, затрымлівае ўздым ўраджайнасці. Як у старыя часы малебнам, так у сучасны момант голай агітацыяй нельга ўздымаць ўраджайнасць і вытворчасць сельскай гаспадаркі; толькі паехаўшы на сталёвым кані тэхнікі, на магутнасці электрычнай энэргіі будзе магчымаць працоўным і земляробу аседлаць варожыя стыхіі прыроды і прымусяць глебу расквісьці новымі, багатымі ўраджаямі на абшарах, у пачатку сацыялістычнага, а таксама і індывідуальнага, коопэраванага земляробства.

Па-мойму, мы зусім мала да гэтага часу цікавіліся праблемамі ўздыжэння новай тэхнікі і новых машын у нашу сельскую гаспадарку, і горш таго,—некаторыя чуюць не абаранялі той пункт погляду, што, ва ўмовах нашага вялікага аграрнага беспрацоўя, нават непатрэбна новая тэхніка паколькі яна можа толькі пашырыць аграрнае беспрацоўе вёскі. Туныя дамастроі нашай аграрнай палітыкі, ігнаруючыя індустрыялізацыю сельскай гаспадаркі, клапацяцца толькі аб тым, каб нагрузіць працоўных земляробаў працай (мабыць думаючы, што ён толькі працай і будзе сыт), і ня думаюць аб падняцці вытворчасці працы, між тым як толькі пры максымальным разгортванні вытворчасці магчыма зьліквідаваць аграрнае беспрацоўе. Мы пагэтану, стаючы на пункце погляду хутчэйшага разгортвання індустрыялізацыі, вызначаем у працягу бліжэйшых пяці год адчыніць такі лік розных індустрыяльных прадпрыёмстваў, каб праз іх к канцу пяцігодзьдзя перапрацаваўся такі процант ад таварнае часткі прадукцыі: па бульбе—80 проц., па лёну-валакну—60 проц., па маслабойнаму насенню—80 проц., па малаку—70 проц., па садоўне і га-

родніне—10 проц. і па мясу—30 проц. Такая па сутнасці значная індустрыяльная перапрацоўка прадуктаў сельскае гаспадаркі каласальна ўздыме прыбытковасць нашай сельскай гаспадаркі, прыбытковасць на душу насельніцтва, перавадзе цэлы шэраг культур і галін сельскае гаспадаркі з спажывецкіх натуральных рэак на таварныя рэйкі таварнай гаспадаркі, з далей растучай прыбытковасцю.

Ня можам не заўважыць той кідаючайся ў вочы факт, што абсалютна большы процант усёй працы селянства праводзіцца без машын, у ручную, або з зусім прымітыўнымі машынамі, якія ня здолеюць значна падняць вытворчасць селяніна. Карыстаньне складанымі машынамі і прыладамі зусім неамагчыма, а іншымі ледзь магчыма ў дробнай селянскай гаспадарцы. Пагэтану, самы характар селянскай гаспадаркі зьяўляецца адным з асноўных тормазаў к большама развіццю вытворчасці селяніна. Адзіным выхадам з такога становішча зьяўляецца пераход селянства да буйнага калектыўнага земляробства. Але-ж прымаючы пад увагу, што доўгі час будзе існаваць шмат індывідуальных гаспадарак, нам, скарыстоўваючы прынцыпы і мэтады коопэравання, патрэбна будзе ў самай значнай колькасці дабіцца ўжывання ўсіх тых машын і прылад, якія-б каласальна пашырылі вытворчасць працоўнага селянства. На-мойму, мы недастаткова прапрацавалі і прадумалі форму і парадак шырокага распаўсюджвання новых машын і новай тэхнікі ў селянскіх гаспадарках, а таксама і таго, якія ў першую чаргу працэсы пачаць поўнасьцю мэханізаваць.

Па-першае, мне здаецца, што зусім бяспрэчным зьяўляецца неабходнасьць тэхнічнай перапрацоўкі прадуктаў сельскае гаспадаркі (малака, бульбы, лёну і г. д.), па-другое, пара і ў нашых умовах паставіць, як практычную задачу, дабіцца стапрацэнтнай мэханізаванай малацьбы, значна пашырыць мэханізацыю касьбы, жнітва, радавога пасеву, ліквідацыі ў некаторых раёнах сох і замены іх плугам. Дзеля шэрагавай мэханізацыі і машынізацыі індывідуальных селянскіх гаспадарак асноўнымі формамі будуць зьяўляцца пасялковыя і машынныя таварыствы, якія на Беларусі пакуль што вельмі слаба разгорнуты і слаба працуюць, а тым часам толькі праз гэтыя аб'яднаньні мы даб'ёмся шырокага ўжывання ў коопэраванай індывідуальнай гаспадарцы новай тэхнікі, новых машын, якія зьяўляюцца важнымі фактарамі па ўздыму ўраджайнасьці і вытворчасці ў сельскай гаспадарцы.

Наогул-жа, нам больш стала трэба прадумаць пытаньне як фарсываць мэханізацыю нашай сельскай гаспадаркі так, як гэта мы зрабілі з мэліарацыяй, дзе працэс мэханізацыі рэгуліроўкі буйных вадапрыемнікаў, працэс мэханізацыі ўспашкі асушаных балот, праз арганізацыю фрэза-трактарных калён, практычна намі вырашаецца, здаецца з посьпехам, чым абсалютна мы ня можам пахваліцца па мэханізацыі цэлага шэрагу іншых працэсаў працы ў сельскай гаспадарцы. Каласальныя посьпехі амэрыканскага і заходняэўрапейскага земляробства праводзяцца і дасягаюцца толькі на базе лепшай тэхнікі, а між тым мы да гэтага часу ня ведаем, як нам практычна скарыстаць электраэнэргію ў сельскай гаспадарцы, і мы пакуль што больш ні да чаго не дадумаліся, як да ўжывання электраэнэргіі толькі дзеля асьвятленьня, якое ў нашай вытворчасці не адыгрывае амаль ніякай ролі. Такім чынам праблема індустрыялізацыі сельскай гаспадаркі зьяўляецца дзеля нас зараз караным важнейшым фактарам у справе ўздыму вытворчасці сельскае гаспадаркі, і мы думаем на працягу 5 год укладзіць у індустрыялізацыю, машынізацыю і элек-

трыфікацыю сельскай гаспадаркі 73 мільёны рублёў, акрамя сродкаў самага насельніцтва.

Чацьвёртым шляхам у арганізацыі сацыялістычных форм земляробства зьяўляецца працэс усебаковага вытворчага і іншага коопэраваньня індывідуальных селянскіх гаспадарак. У працягу пяцігодзьдзя магчыма будзе ўцягнуць у розныя віды сельска-гаспадарчай коопэрацыі ўсе сто процантаў селянскіх двароў, пры гэтым, як ужо практыка коопэрацыйнай працы паказала, што лягчэй за ўсё ўцягваць насельніцтва ў крэдытную і снабжэнчаска-збытавую віды коопэрацыі і куды цяжэй будаваць спецыяльныя віды коопэрацыі. Між тым толькі праз спецыяльныя віды коопэрацыі магчыма паступова правадзіць аграмаджаньне індывідуальнай селянскай гаспадаркі і дабівацца ўздыму ўраджайнасьці і вытворчасці наогул.

Калі разглядаць каапэрацыю як сыстэму, праз якую мы будзем правадзіць арганізацыю сацыялістычнага земляробства (іншага погляду ў нас і быць ня можа), дык у бліжэйшы час нашага коопэрацыйнага будаўніцтва ўся наша ўвага і праца павінны быць накіраваны на арганізацыі і развіццё, галоўным чынам, розных спецыяльных відаў сельска-гаспадарчай коопэрацыі. Сетку нязавых коопэрацыйных аб'яднаньняў у бліжэйшы час трэба разгарнуць так, каб магчыма было арганізаваць шэраг спецыяльных саюзаў, некаторыя з якіх ужо зараз пачалі арганізоўвацца. У адпаведнасьці з характарам нашай беларускай сельскай гаспадаркі і розна вырысоўваецца неабходнасьць у арганізацыі такіх аб'яднаньняў. Калгасаюў, які будзе аб'яднаць розныя віды калектыўных гаспадарак, мэліарацыйных, машынных, пасялковыя таварыствы, малочна-жывёлаводны саюз, які будзе аб'яднаць малочную коопэрацыю і правадзіць працу па палепшаньню ўсіх відаў жывёлы, у перспэктыве на базе далейшай спецыялізацыі сельскай гаспадаркі, гэты саюз у такім унівэрсальным выглядзе не застаецца, і неабходна будзе вылучыць новыя спецыяльныя саюзы: плодавінсаюз, які будзе аб'яднаць садоўніцтва, гародніцтва, з тэхнічнай перапрацоўкай гэтых прадуктаў, а таксама і пчалярства, насенсаюз, аб'яднаючы таварыствы, якія займаюцца вырашчваньнем гатунковага насення, якое ў бліжэйшыя гады павінна адыграць цэлую рэвалюцыю ў нашых мерапрэмавах па ўздыму ўраджайнасьці. Вось тыя некаторыя спецыяльныя саюзы, аб якіх магчыма ўжо зараз ставіць пытаньне і па шляху якіх у бліжэйшы час будзе праходзіць спецыялізацыя сельска-гаспадарчай коопэрацыі.

Такім чынам, і ў нашых Беларускіх умовах мы практычна вызначаем зусім выразныя шляхі па арганізацыі сацыялістычнага земляробства. Земляўпарадкаваньне, якое займаецца да гэтага часу абслугоўваньнем індывідуальных гаспадарак, патрабуе перагляду сваёй палітыкі ў бок большага садзейнічання развіццю калектыўных форм земляробства, а мэліараваньня землі павінны зьявіцца базамі для арганізацыі буйных савецкіх і калектыўных гаспадарак.

II

Мінулы год зьяўляецца першым годам шырокай працы па калектывізацыі сельскай гаспадаркі Беларусі. За адзін год выраслі 509 калгасаў, дзякуючы чаму лік калгасаў павялічыўся на 122 проц. Практыка працы па арганізацыі калектыўнага земляробства паказала, што мы маем, па-першае, шырокае імкненьне да калектывізацыі з боку батракоў і бедняцка-серадняцкага селянства, якое ня бачыць добрых гаспадарчых перспэктыв у адвядзеньня дробнай індывідуальнай гас-

падаркі; па-другое, мы маем шырокія зямельныя магчымасці дзеля арганізацыі калектыўнага земляробства, асабліва калі ўзяць фонды зямель працоўнага карыстання, якімі зараз карыстаецца бедняцка-серадняцкае сялянства, і паніжэнне норм зямельнага карыстання заможных пры земляўпарадкаванні дзеля знава арганізуемых калгасаў, а таксама—вялікія абшары мэліяруемых балотных зямель, як прыстасоўваемых пад каленізацыю, і землі мэліярацыйных таварыстваў; па-трэцяе, нас штурхае на шлях шырокай калектывізацыі і той факт, што мы ўкладаем дзiesiąткі мільёнаў грошай (а будзем укладаць сотні мільёнаў рублёў) у індывідуальную сельскую гаспадарку і ніякага сельска-гаспадарчага эфэкту ня маем. Тым часам з поўнай адказнасцю і сьмела можна сказаць, калі мы належную частку гэтых грошай накіруем на калектыўнае земляробства, дык у бліжэйшыя гады пасля гэтага атрымаем значны гаспадарчы эфэкт і зьліквідуем існуючыя перабоі ў сельска-гаспадарчых прадуктах і сыравіне, на якіх зараз адчуваецца вялікае запатрабаваньне. Такім чынам, і ва ўмовах Беларусі мы маем вялікі рух з боку батракоў і бедняцка-серадняцкага сялянства за калектывізацыю, маем значныя абшары, на якіх будзем арганізоўваць калектыўнае земляробства і маем неабходныя грашовыя сродкі і капіталы дзеля калектывізацыі.

Справа паспяховасьці пашыранай арганізацыі новага земляробства залежыць цяпер, галоўным чынам, ад таго, наколькі мы самі здолеем арганізаваць працу па калектывізацыі. Між тым прыходзіцца прызнацца, што ўвесь наш партыйны, дзяржаўны і грамадзка-каапэрацыйны апарат пакуль што націскае на агітацыйна-прапагандыскі бок справы калектывізацыі, што, праўда, зразумела пры некаторай непадрыхтаванасці і практычнай няўмеласці нашых спецыялістаў практычна арганізоўваць калектыўнае земляробства.

Што перашкаджае разьвіццю калектывізацыі? Якія прычыны чамсамі зрываюць новыя і разбураюць існуючыя калгасы? Якія асноўныя хваробы ў нашым калгасным будаўніцтве і што трэба зрабіць, каб зьліквідаваць усе гэтыя перашкоды?

Першай асноўнай прычынай, якая тармазіць калектывізацыю,— зьяўляецца поўная адсутнасць рэгулярнай, сыстэматычна разьбітай па пэрыядах, працы пры арганізацыі кожнага знава арганізуемага калгасу. Некаторыя думваюць, што кожны новы калгас магчыма арганізаваць па старой казцы—так, сёньня, разьвернуць агітацыйна «кавэр-самалёт» нашых мерапрыёмстваў (земляўпарадкаваньне, аградапамога, крэдыт і інш.) і новенькі, прыгожы калгас адразу з-пад зямлі і выскочыць,—і пасля гэтага інструктар з каапэрацыі паскача на яго рэгістрацыю. Іншыя думваюць, што раз справа ідзе аб калектывізацыі, дык кожнаму знава арганізаванаму калгасу адразу па ўсім інстанцыям «прыпісаць» земляўпарадкаваньне, аградапамогу, індустрыялізацыю, племянное жывёлаводзтва, і ў калгасе адразу ўсё павяціца. А ад такіх установак «адразу ўсё» выходзіць «нічога», акрамя суталакі і шуму каля калгасаў, замест сур'ёзнай і сыстэматычнай працы па арганізацыі кожнага новага калгаса.

Мне думецца, што ўсю працу пры арганізацыі новых калгасаў трэба будзе разьбіць па пэрыядах.—Першым пэрыядам зьяўляецца, галоўным чынам, зіма, калі намі павінна быць праведзена арганізацыйная праца па арганізацыі новых калгасаў, і ў гэты час мы іх павінны юрыдычна аформіць і зарэгістраваць і ўключыць у плян земляўпарадкаваньня той-жа вёскай. Другім пэрыядам зьяўляецца вясна і

лета, у які час павінны абавязкова закончыцца земляўпарадкаваньне, з разрахункам, каб новы калгас азімае заселі на тэрыторыі калгаса; у вясновы-летні пэрыяд, калі ёсьць мажлівасьці ў новага калгаса, ён праводзіць і вазводзіць будынкі на вызначаных дзеля калгаса плошчах. Трэці пэрыяд пачынаецца з гэтае восені і канчаецца восенню наступнага году; у гэты час канчаткова ў асноўным павінна быць скончана праца па арганізацыі гаспадаркі калгаса: павінна быць скончана ўзьявядзеньне будынкаў, набыты жывы і мёртвы інвэнтар, складзён арганізацыйны вытворчы плян і праведзены іншыя неабходныя мерапрыемствы, якія-б забясьпечвалі далейшае плянавае разьвіццё гаспадаркі.

У адпаведнасьці з вызначанымі пэрыядамі працы па арганізацыі новых калгасаў павінна быць разьмяркована і праца аграномаў і ўсіх іншых спецыялістаў, якія абслугоўваюць калгасы і ў адпаведнасьці з вызначанымі пэрыядамі неабходна прыстасаваць і само крэдытаваньне калгасаў. Я думаю, што калі мы разаб'ём працу па належных пэрыядах, дык гэтым самым мы наладзім і палепшым нашу працу пры арганізацыі калгасаў, ад чаго тэмп сацыялістычнага земляробства толькі пашырыцца і тады кожны спецыяліст і кожны працоўнік, зьвязаны з гэтай справай, дасканала будзе ведаць, што і калі яму рабіць.

Другая прычына, якая ставіць пад пагрозу арганізацыю і далейшае разьвіццё знава арганізаваных калгасаў, зьяўляецца дробнасць іх зямельнай тэрыторыі (у сярэднім 72 га). Такая зямельная тэрыторыя ня можа зьявіцца базай дзеля арганізацыі буйнага сацыялістычнага земляробства, і таму зараз-жа паўстае пытаньне аб устанавленьні аптымальнага разьмеру плошчы калгаса. Такім оптымумам, па думцы НКЗ, павінна быць тэрыторыя ад 120 гкт. да 500 гкт. і болей. Гэткай велічыні тэрыторыі калгаса мы павінны дабівацца, галоўным чынам, пры арганізацыі калгаса на землях працоўнага карыстання; калі-ж будзе ўтварацца калектыўная гаспадарка на землях каленізацыйнага фонду, дык яна можа быць і ў некалькі тысяч гэктар. Такіх плошчаў пад калгасы мы павінны дабівацца, як ідэалу, але-ж калі будуць утварацца дробныя калгасы, дык мы і іх павінны падтрымліваць і ўсебакова ім дапамагаць і прымаць усе меры дзеля іх далейшага пашырэння.

Цяпер, якімі практычнымі мерапрыемствамі і сродкамі мы будзем мець мажлівасць дабіцца арганізацыі буйных па тэрыторыі калгасаў? Мы ў сёлетнім годзе пры арганізацыі калгасаў на землях працоўнага карыстання ня выходзілі за межы адной земляўпарадкоўваемай вёскі і таму ўтвараліся калгасы дробныя. Мне думаецца, каб дабіцца большых тэрыторый дзеля калгасаў на землях працоўнага карыстання, нам неабходна адразу з некалькіх суседніх мяжуючых вёсак вылучыць групы жадаючых перайсьці да калектыўных форм земляробства. У парадку межсялённага і ўнутрысялённага земляўпарадкаваньня выдзяліць ім у адным месцы зямлю і разам з гэтым упарадкаваць вяскованае насельніцтва, якое жадае застацца пры пасёлкава-індывідуальным земляробстве. Калі мы ўжывем такую камбінацыю па аб'яднаньню груп некалькіх вёсак, ужывем мэтад межсялённага земляўпарадкаваньня, дык тады і на землях працоўнага карыстання мы будзем мець перспэктыву на арганізацыю буйнага калгаснага земляробства.

Само сабою зразумела, што на землях калёнізацыйнага фонду мы будзем арганізоўваць толькі буйныя калгасы.

Цяпер паўстае пытаньне—як быць з тымі дробнымі калгасамі, якія ўжо арганізаваны і ня маюць ніякіх перспэктыву на сваё пашырэнне; зразумела, што на вядзеньне звычайнай палёвай гаспадаркі яны асаблівых перспэктыву дзеля свайго разьвіцьця ня маюць. Да гэтага ліку гаспадарак адносіцца значная частка гаспадарак, арганізаваных на землях працоўнага карыстанья, а таксама і калгасы, арганізаваныя на былых садова-гародных дзяржаўных гаспадарках. Па мойму, усе такія дробныя калгасныя гаспадаркі, калі яны ня маюць перспэктыву дзеля свайго пашырэння тэрыторыі,—неабходна зараз-жа вызначыць дзеля арганізацыі там буйных садова-гародных і малочных гаспадарак, арганізаваць сад у 30—50 гэкт, дык гэта будучь буйнейшыя прамысловыя гаспадаркі з калёсальнейшым прыбыткам, і тады, бязумоўна, яны будучь мець багатую перспэктыву дзеля свайго разьвіцьця.

Трэцім момантам, патрабуючым практычнага вырашэння, зьяўляецца ўрэгуляваньне пытаньня аб фінансавых укладаньнях у нашае калгаснае будаўніцтва. Са ўсёй адказнасьцю можна сказаць, што мы яшчэ да гэтага часу не дабіліся рацыянальнага скарыстоўваньня тых вялікіх сродкаў, якія мы ўкладаем у калектыўнае земляробства. І калі справа працягнецца так і надалей, дык можам укладыць дзiesiąткі мільёнаў рублёў і ня будзем мець ні калгасаў, ні калектыўнага земляробства. А між тым мы ўкладаем вялікія сродкі ў гэтыя новыя формы земляробства, дзеля таго, каб такім чынам арганізаваць высока-таварныя гаспадаркі, якія-б давалі шмат сельска-гаспадарчай прадукцыі нашай прамысловасьці.

Вядома, што калгасы арганізуюцца ня дзеля таго, каб толькі задавальняць спажывецкія запатрабаваньні калгаснікаў, а між іншым ёсьць шмат такіх тэндэнцый, калі гаспадарка арганізуецца, выходзячы толькі з сваіх «самаецкіх» запатрабаваньняў; разам з гэтым бываюць выпадкі, калі доўга-тэрміновыя крэдыты, вызначаны на палепшаньне гаспадаркі, расходуюцца на спажывецкія патрэбы. Пры такіх расходваньнях сродкаў пры калгасным будаўніцтве ёсьць пагроза, што мы не даб'ёмся належнага гаспадарчага эфэкту ад нашага калгаснага будаўніцтва, аб гэтым мы павінны сігналізаваць зараз-жа і прыняць рашучыя меры, каб на ўкладваемыя дзяржавай сродкі арганізаваліся моцныя, паказальныя па гаспадарчаму эфэкту, буйныя гаспадаркі, у параўнаньні з дробнымі, каб яны сваёй, у першую чаргу, гаспадарчай справай паказывалі шлях, па якому павінна пайсьці ўсё бедняцка-серадняцкае сялянства. Таму наша дзяржаўнае, а таксама і кааперацыйнае кіраўніцтва пры капіталных укладаньнях у калектыўныя гаспадаркі павінны быць самым цьвёрдым і адказным.

Надалей нельга дапусьціць такога становішча, калі за атрымліваемыя ад дзяржавы сродкі адказвае толькі сам калгас. Бываюць выпадкі, што калгас шмат грошай расходую на спажывецкія патрэбы гаспадаркі, не арганізуе гаспадаркі і пасьяля разваліцца, і потым ня знойдзеш нікога адказнага за прапаўшыя грошы; і выходзіць, што няма ні прошай, ні калгаса. Такія выпадкі могуць пашырыцца пры тым становішчы, калі ў нас цяпер шмат дробных калгасаў, калі ў нас яшчэ мала ўмелых арганізатараў калектыўных гаспадарак.

Мне думаецца, што ў самым пачатку арганізацыі кожнага знава арганізуемага калгаса, неабходна дакладна вызначыць, колькі наогул патрэбна сродкаў, улічваючы сюды і сродкі самага насельніцтва, аб'яднаемага ў калгас, і колькі патрэбна крэдыту; дасканала вызначыць,

на якія гаспадарчыя выдаткі грошы будучь скарыстаны і ў якой паступовасьці. Непасрэдна за іх правідловае скарыстоўваньне адказвае кіраўнік калгаса (старшыня Праўленьня разам з Праўленьнем) пад непасрэдным наглядом і адказнасьцю раённага агранома, які вызначан дзеля арганізацыі калгасаў. Пры гэтым, як правіла, рашуча трэба будзе правесці такую палітыку пры нашых крэдытных капіталных укладаньнях у кожны калгас, каб увесць наш укладаемы капітал пайшоў на будынку, складаньня машыны і прылады, куплю жывёлы, адчыненне індустрыяльных прадпрыемстваў. Пры такіх умовах у дзяржавы будзе пэўная гарантыя ў тым, што ўкладзеныя сродкі застануцца за калектыўным земляробствам; і разам з гэтым такі парадак фінансаваньня будзе моцнай гарантыяй супроць распаду калгасаў. Пры такіх умовах арганізацыі калектыўнага земляробства кожны знава арганізуемы калгас заўжды застанецца, незалежна ад таго, ці выйдзе некалькі членаў, ці іх прыбудзе ў калгас, бо зямля застанецца і ўкладзеныя намі капітал будзе ў будынках, інвэнтару, прадпрыемствах і іншых формах недзялімага капіталу. Такая палітыка і парадак фінансаваньня гарантуе нас у тым, што там, дзе пройдзе арганізацыя калектыўнага земляробства, яно такім і застанецца і будзе разьвівацца, а пры сучасных умовах у нас гэтай гарантыі няма.

Чацьвёрым момантам, патрабуючым свайго выразнага вырашэння, зьяўляецца цьвёрдая і выразная ўстаноўка на бязумоўнае шырокае разьвіцьцё індустрыяльных прадпрыемстваў у калгасах. У нашых старых калгасах,—як толькі яны ўзмацнеюць,—пачынаюць паяўляцца тэндэнцыі за пераход да індывідуальна-дробных гаспадарак. Чым гэта тлумачыцца такое нарастаньне дробна-буржуазнай ідэалёгіі ў калгаснікаў, якая расьце амаль не роўналежна ўзросту гаспадаркі? Пытаньне, па мойму, простае і зразумелае,—чаму гэта некаторыя беднякі выбіраюць калгас, як трамплін, пры дапамозе якога магчыма было-б пераскочыць у індывідуальныя сярэднякі. Як-бы там ні было, а кожны перашоўшы ў калгас атрымае больш зямлі, чымся індывідуальныя гаспадаркі, крэдытна і іншая дапамога таксама большая, чымся індывідуальным гаспадаркам, падатковая палітыка таксама спрыяе хутчэйшаму гаспадарчаму росту. Пры такіх спрыяючых умовах часта калгасная гаспадарка абзаводзіцца такімі машынамі, прыладамі, жывёлай і іншым, якое мала чым адрозьніваецца ад індывідуальнага сялянскага; і як толькі маёмасьці накопіцца да такога ліку, што кожная сям'я можа атрымаць сярэдняцкую норму маёмасьці (дасягнулі індывідуальна-сялянскага ідэалу), так і пачынаецца «буза» за разьдзел; пры гэтым завіруха пачынаюць самыя адсталыя і злосьныя элементы, якія пачынаюць «палітыку» з таго, што іх усё не здавальняе, і «жуоць жвачку» да таго часу, пакуль і астатніх членаў не разложыць, а пасьяля гэтага—разьдзел, або чыстка. Часамі, па нашаму недагляду, злосьным элементам удаецца вычысьціць здаровых і пасьяля гэтага яны аднагалосна рашаюць пытаньне аб пераходзе да індывідуальных форм карыстанья; былі выпадкі, калі тайком рассяляліся на «чыр'оныя пасёлкі», або хутары.

Чым усё гэта тлумачыцца? Па мойму, тут адна і асноўная прычына ў тым, што мы ў калгасах ня ўводзім такіх буйных машыны, прылады, не адчыняем індустрыяльных прадпрыемстваў, і рост калгасаў ідзе па ўзроўні сялянскага інвэнтару, лёгка дзялімаму. Спра-

буем у калгасе ўвесці трактар, адчыніць завод, паставіць агнятры-валыя будынкi, правесці электрыфікацыю, і пасля гэтага ў самых адсталых элементаў ня будзе паяўляцца думка аб пераходзе да індывідуальнай гаспадаркі. Акрамя таго, без індустрыялізацыі і электрыфікацыі нашых калгасаў немагчыма будзе ўводзіць там новую вышэйшую тэхніку ў гаспадарку, ператвараць гаспадарку ў сапраўды сацыялістычную, бо ёсць пагроза, што рост у некаторых калгасах пры калектыўнай працы можа пайсці па шляху індывідуальных накупленняў замест калектыўных гаспадарчых накупленняў; а толькі апошні парадак будзе адчыняць усе большую і большую перспектыву сацыялістычнага развіцця калектыўнага земляробства. Таму зусім зьяўляецца незразумелым, чаму гэта некаторыя працаўнікі і ўстановы ігнаруюць і не праводзяць індустрыялізацыю ў нашых калгасах. Па мойму, у абавязковым парадку неабходна прымусіць праводзіць палітыку і практычную працу па індустрыялізацыі калгасаў, а таксама і самі калектыўныя гаспадаркі павінны праявіць самую шырокую актыўнасць за адчыненне індустрыяльных прадпрыемстваў, бо ўжо з практыкі вядома, што лепш за ўсё фазываюцца тыя калгасы і саўгасы, у якіх ёсць такія прадпрыемствы.

Пятым пытаннем зьяўляецца дасканалае вызначэнне і размежаванне функцый і абавязкаў паміж рознымі ўстановамі, якія займаюцца калгасным будаўніцтвам. Каля гэтага пытання складаліся часам хваравітыя тэндэнцыі, што магло адбіцца на саміх мерапрыемствах па калектывізацыі, а між іншым паспяхова сьць нашай працы будзе ў значнай ступені залежаць ад дружнага кантакту ўсіх устаноў, якім належыць працаваць па калгаснаму будаўніцтву. Да гэтага часу яскрава ня вызначаны і не размяркованы функцыі паміж зямельнымі і кааперацыйнымі ўстановамі, і іх неабходна зараз-жа вызначыць са ўсёй яснасцю. Былі нават такія тэндэнцыі, каб усю аграрнаю зямельных устаноў, асабліва памочнікаў раённых аграромаў, якія вызначаны працаваць выключна па калгаснаму будаўніцтву, перадаць Калгасаюзу і гэтым самым ізаляваць зямельныя ўстановы ад калгаснага будаўніцтва, ці паставіць зямельныя ўстановы ў такое становішча, каб яны, наогул займаліся «калгасным будаўніцтвам». Такі абмяжована-бюрокраатычны, вузка-ведамствены пункт погляду ня прыняты і ня можа быць прынятым. Усе ўстановы—зямельныя, крэдытныя, кааперацыйныя—павінны быць прыцягнуты да практычнай працы па калгаснаму будаўніцтву і працаваць у поўным кантакце.

Размежаванне працы, мне думаецца, неабходна вызначыць. У такім парадку зямельныя ўстановы праз аграрнамічны персанал, асабліва праз спецыяльна вызначаных аграромаў, праводзяць працу, галоўным чынам, па арганізацыі новых калгасаў і праводзяць іх аграрнамічнае абслугоўванне там, дзе няма куставой аграрнаміі; яны-жа праводзяць земляўпарадкаванне, меліярацыю і іншыя мерапрыемствы. Кааперацыйныя ўстановы праводзяць поўнасьцю кааперацыйна-арганізацыйнае і гаспадарчае абслугоўванне калгасаў, займаюцца арганізацыяй новых калгасаў, праводзяць аграабслугоўванне праз спецыяльную і куставую аграрнамію, пры гэтым апошняя займаецца, галоўным чынам, ужо арганізаванымі калгасамі: крэдытныя ўстановы вызначаюць колькасць крэдыту, парадак крэдытавання і ўсё гэта праводзяць такім чынам, каб крэдыт садзейнічаў хутчэйшаму гаспадарчаму ўздыму таго ці іншага калгаса. Усе звесткі аб працы па калгасах павінны прадстаўляцца зямельным ўстановам і калгасаюзам.

Я слыніў на асноўных прыняцях, але-ж калі іх правесці, дык зусім выразна будуць вызначаны функцыі устаноў, праводзячых працу па калектывізацыі, ад чаго тэмпераментаў толькі пашырыцца. Вось тыя некаторыя з асноўных пытанняў, урэгуляваўшы якія, мы, бязумоўна, ўзмацнім і пашырым тэмпераментаў калектывізацыі.

III

Разам з развіццём сацыялістычных форм земляробства, асноўнай задачай усіх нашых мерапрыемстваў па сельскай гаспадарцы зьяўляецца задача па ўздыму ураджайнасці і наогул вытворчасці нашай сельскай гаспадаркі, пры чым, у гэтай працы кіруючы тон, яскрава паказальны эфект, павінны зрабіць нашы Савецкія і калектыўныя гаспадаркі. Наогул, мы лічым, што магутны эфект вытворчасці ў сельскай гаспадарцы мажліў, калі дробнае індывідуальнае земляробства ўсё прыойдзе да буйнага калектыўнага, аднак паколькі нам прыдзеца доўгі час мець справу з індывідуальнай гаспадаркай, ў адпаведнасці з гэтым прыходзіцца распрацоўваць і мерапрыемствы.

Ва ўмовах Беларусі адной з асноўных прычын, затрымліваючых ўздым ураджайнасці, зьяўляецца слабае і недастатковае ўгнаенне нашых глеб, і, тым часам, добра ведаючы гэтае, мы яшчэ не выказалі ніякай актыўнасці і здольнай працавітасці, каб, мабілізаваўшы нашы мажлівасці, паспяхова вырашыць праблему ўгнаення. Такія элементы, як лубін, торф, вапнаванне, попел, фосфар; касцяная мука, на Беларусі або маюцца ў дастатковым натуральным выглядзе, або лубіну, пелюшкі, сярэдэлы магчыма нагатаваць так, каб поўнасьцю задаволіць нашы запатрабаванні. На справе пакулы што выходзіць як раз наадварот:—лубіну кожную вясну не хапае, торфам, вапнай, попелам амаль ніхто не карыстаецца, фасфарыты і касцяную муку не пачалі здабываць і выходзіць, што бязмежныя мажлівасці, практычна зусім рэальныя ў вырашэнні праблемы ўгнаення, застаюцца абсалютна не выкарыстанымі і побач з гэтым галодная, без угнаення, земля дае нам галодныя ўраджаі.

Як практычна Наркамзем мяркуе вырашыць пытанне ўгнаення? Па-першае, мы думаем у працягу бліжэйшых пяці год дабіцца поўнай лубінізацыі такіх раёнаў, як Меншчына, Бабруйшчына, Мазыршчына, Магілёўшчына, Гомельшчына і давесці пасеў лубіну пад угнаенне да 600.000 гектар. Дзеля гэтага патрэбна арганізаваць дзяржаўныя выхавальнікі насеннага матэрыялу лубіну, практыкаваць кантрактацыю лубіну ў селянства, аслабіць плошчы пад лубінам, ад сельскага гаспадарчага падатку і інш.

Сярод селянства памянёных раёнаў пара дабіцца таго, каб зьлёнае ўгнаенне лубіну зрабілася самым папулярным угнаеннем.

Па-другое, на Беларусі маем шмат торфу, які яшчэ не пачалі скарыстоўваць у шырокім маштабе, як угнаенне. З сёлетняга году нара пачаць практычнае ўжыванне торфу дзеля угнаення. У нас на Беларусі няма тэй акругі, ні раёну, дзе-б ня было торфу, дзякуючы гэтаму самому торф можа адразу стаць угнаеннем у кожнай селянскай гаспадарцы. Здабыванне торфу ў вялікім маштабе дзеля угнаення ў нас будзе арганізавана шляхам саматужнай і механічнай здабычы. Ужо у сёлетнім годзе ў Гомельшчыне здабывалася тарфяная падсцьлілка, але-ж мы ёй так мала цікавіліся, што яна была прададзена ў другія раёны саюзу, бо мы самі ня сумелі яе скарыстаць. К канцу пяцігоддзя мы вызначаем механічнай здабычы торфу

дзеля ўгнаення прыблізна 25 000 000 пуд., але-ж мне здаецца, што дзеля асноўнай часткі сямства прыдзецца разгарнуць саматужную здабычу торфу, асабліва ў тых мясцох, дзе торф знаходзіцца пад бокам. Ідэя тарфянога ўгнаення павінна ў першую чаргу зрабіцца папулярнай сярод самых аграномаў, большасць якіх да гэтага часу практычна яшчэ ня ведае, як яго ўжываць, і хто-ж будзе паказваць, як ужываць торф, як не аграном, і, мабыць, прыдзецца належным чынам падрыхтаваць самую агранамію і дзеля сямства выпускаць шмат папулярнай літаратуры, плякатаў, увесці ўжыванне торфу, як ўгнаенне, ўва ўсе праграмы нашых агранамічных курсаў і г. д.

Па-трэцяе, мы на Беларусі маем значнае заляганне вапны; адначасна з гэтым значная тэрыторыя сучаснай Беларусі, галоўным чынам, глебы Віцебшчыны і Полаччыны, дзеля ўздыму ўраджайнасці патрабуюць вапнавання. Працу з вапнаванням мы амаль не праводзім тым часам, як у некаторых частках РСФСР, дзе ўжо ў сёлетнім годзе вызначаецца пад вапнаванням соткі тысяч гектар. Калі дзеля паўднёвых і паўднёва-заходніх раёнаў мы ва ўсю шырыню высоўваем, як галоўнейшую задачу па ўгнаенню, лубінізацыю, дык дзеля паўночных раёнаў ня меншай задачай зьяўляецца вапнаванне. Пачынаючы ўжыванне яго з саўгасаў, калгасаў, сямства-даследчыкаў мы думаем фарсіраваць яго ўжыванне так, каб к канцу пяцігоддзя завалнавалася ня менш пяцісот тысяч гектар.

Па-чацьвёртае, у нас кожны год дарма губіцца каласальная маса попелу, як у сямствах гаспадарках, таксама і на нашых фабрыках і заводах. А попел нам патрэбен, як каштоўнае ўгнаенне, і па гэтай неабходна ў парадку урадавых дырэктываў дабіцца, каб увесць з дрывянога апалу попел з усіх нашых прамысловых прадпрыемстваў перадаваўся-б зямельным установам дзеля скарыстання яго, як ўгнаенне, і дзеля гэтых же мэт попел збіраўся-б і ва ўсіх сямствах гаспадарках.

Па-пятае, на Беларусі, дзякуючы таму, што ёсць сыравіна-фасфарыты, косяці,—мы можам наладзіць фактычны вытвор гэтай штучнага ўгнаення. Касцяная мука здабывалася на Беларусі і ў дарэвалюцыйны час. НКЗ дабіваецца цяпер ад Ураду зараз асыгнаваць сродкі на пабудову фасфарытных і кастамольных заводаў, з тым, каб ужо было прыступлена да іх будавання, і фасфарытны завод будаваць з такім разлікам, каб ён даваў і мільён пудоў ўгнаення ў год, а кастамольны завод даваў да 600 тыс. пуд. ўгнаення.

Калі мы вызначаемыя мерапрыемствы па ўгнаенню ў належным маштабе правядзем, калі само сямства ў сваіх гаспадарках праз устаноўку скрынак і бочак дзеля гнаёвай жыжкі і іншым парадкам больш пачне запасацца арганічным ўгнаеннем, тады мы адразу справу па ўздыму ўраджайнасці прасунем наперад.

Аднак, пры мабілізацыі ўсіх нашых мажлівасцяў унутры Беларусі, мы без значнага завозу штучнага ўгнаення з паза меж Беларусі поўнасьцю праблемы ўгнаення ня вырашым. Нашаму Ураду перад Саюзам неабходна са ўсёй катэгарычнасцю паставіць пытанне аб большым завозе ўгнаення ў Беларусь, бо са ўсёй катэгарычнасцю магчыма заявіць, што без дастатковага завозу ўгнаення ў нас у Беларусі мэларацыя і каленізацыя на балотах можа прываліцца і будучы зрываць нашы мерапрыемствы па ўздымку ўраджайнасці. Раёны з такімі беднымі глебамі, як Беларусь, патрабуюць большай долі штучнага ўгнаення, чым-ся ім давалі да гэтага часу.

Як заходня-эўрапейская практыка паказала, каласальную ролю ва ўздыме ўраджайнасці адыгрывае ўжыванне гатунковага, высока-

якаснага насеннага матар'ялу. Выращванне ў самой Беларусі гатунковага насення пачынаецца амаль што ў пяршыню, і галоўная затрымка ў разгортванні працы тая, што ў нас няма пачатковага насеннага матар'ялу, які праз нашы саўгасы і коопэрацыйныя аб'яднанні можна было-б вырашчываць і пасья даваць насельніцтву. Паколькі з адпаведных раёнаў РСФСР нам, напэўна, ня ўдасца выпісаць пачатковы матар'ял, нам зараз-жа яго трэба будзе здабыць з паза меж і разгарнуць з бягучага году насеннаводную справу так, каб к канцу пяцігоддзя ў нас 25 проц. усяго пасеўнага матар'ялу было чыста гатунковым. Пры той недастатковай увазе насеннагадоўлі і пры тым ігнараванні гэтай справы з боку коопэрацыйных цэнтраў, якое зараз ёсць, магчыма паўстаць пагроза коопэрацыйнага зрыву насеннаводных мерапрыемстваў. Але-ж я думаю, што мы прымусім усіх коопэрацыйных працаўнікоў сур'ёзна адносіцца да насеннаводства, і гэтая справа і па лініі коопэрацыі хутка будзе разгорнута да патрэбных нам размераў. Да катэгорыі мерапрыемстваў, палепшаючых якасць насення і ўздымаючых ўраджайнасць, адносіцца ачыстка пасеўнага матар'ялу, якога ў сёлетнім годзе мы вызначаем ачысціць 50 проц., і пашырыць гэтую справу так, каб у канцы пяцігоддзя быў ачышчаны ўвесь насенны матар'ял.

Пры вырашэнні пытання ўраджайнасці ў нашых умовах неабходна ў першую чаргу мець на ўвазе ліквідацыю кармовага голаду сярод жывёлы. НКЗ вызначае наступныя шляхі па вырашэнню кармовага пытання: па-першае, палепшанне натуральных сенажацяў, якія без нашых і сямствах мерапрыемстваў прыйшлі да поўнага зняпаду; па-другое, шырока распачаць арганізацыю штучных пасьбішчаў; па-трэцяе, дабіцца значнага пашырэння пасеву караньплодаў; па-чацьвёртае, шырока распачаць ўжыванне сіласаваных кармоў; пятым мерапрыемствам зьяўляецца пашырэнне тэмпу пераходу на шматполье з тым, каб 50 проц. усіх гаспадарак к канцу пяцігоддзя карысталася шматпалёвым севазваротам.

Праз спецыяльнае агранамічнае абслугоўванне, праз спецыяльнае забяспечанне сродкамі вытворчасці, ліквідаваць агранамічную запущанасць на тых плошчах, дзе ўжо праведзена земляўпарадкаванне.

Асобным спецыяльным заданнем ува ўсёй нашай працы стаіць пытанне па пашырэнню тэхнічных культур лёну і канпель, як сыравінных рэсурсаў. І ў гэтай галіне мы вызначаем такія мерапрыемствы: па-першае, у працягу двух год скончыць землеўпарадкаванне ільнаводных раёнаў; па-другое, у працягу трох год ва ўсіх ільнаводных раёнах увесці шматпалёвы севазвароты; па-трэцяе, у бліжэйшыя пяць год у ільнаводных раёнах увесці гатунковае насенне і поўную ачыстку насеннага матар'ялу, арганізаваць у гэтых-жа раёнах некалькі спецыяльных ільнаводных савецкіх гаспадарак; па-чацьвёртае, праз кантрактацыю ў мелірацыйных таварыствах, дабіцца пасеву, галоўным чынам, канпель і лёну, ня менш 15.000 гектар на мэліраваных землях.

Садоўніцтва і гародніцтва ў бліжэйшыя часы зробіцца адной з самых таварных галін сельскае гаспадаркі і пры тэй каласальнай зацікаўленасці гэтай справай з боку сямства, якая зараз назіраецца, мы можам дабіцца, пры самых малых затратах сродкаў, дзіўных поспехаў. Па садоўніцтву самае важнае даць пасадачны матар'ял; і мы да канца пяцігоддзя, праз свае выхавальнікі, павінны выгадаваць кожны год дзеля насельніцтва ня менш двух-трох мільёнаў дрэў і поўнасьцю забяспечыць усім неабходным насенным матар'

ялам па гародніцтву; пры гэтым, усе прыгарадныя раёны ў абавязковым парадку ў пэўным процанце сваёй зямельнай тэрыторыі павінны весці гародную гаспадарку.

Паралельна з утварэннем кармовай базы, мы мяркуем больш шырока разгортаць працу па жывёлаводцтву. Паступова наша сельская гаспадарка з году ў год прымае яўна жывёлаводны напрамак, але-ж сама якасць нашай усёй жывёлы (буйнай рагатай, свіней, птушак) надзвычайна нізкая. Па палепшанню буйнай рагатай жывёлы нам неабходна прыняць шэраг мерапрыемстваў па барацьбе з ялавасцю, шляхам абавязковага ўтрымлівання быкоў вытворнікаў у саўгасах, калгасах, пасёлках, прадастаўленне ільгот па зямлі, падатку, таму індывідуальнаму сялянству, якое будзе ўтрымліваць палепшаных быкоў-вытворнікаў і вырашчваць племенных быкаў. Далей, нам неабходна арганізаваць шэраг племенных гаспадарак у існуючых саўгасах, і асабліва ў буйных саўгасах, якія мы будзем арганізоўваць на мэліраваных землях з такім разьлікам, каб у бліжэйшыя некалькі год мы давалі сялянству тысячамі штук племенную рагатую жывёлу. Кожная акруга павінна мець па некалькі племенных гаспадарак, а цяпер мы маем такі абмежаваны лік племгаспадарак, што яны пакуль-што зьяўляюцца нібы музэямі дзеля лябораторных заняткаў нашых прафэсараў.

Па свінагадоўлі колькасць свіных заводаў і расаднікаў-множнікаў мы думаем пашырыць так, каб у працягу пяці год на Беларусі 50 проц. свіней было племенных, а ў працягу 10 год усе на сто працэнтаў свінейні былі пародзістыя. Разам з гэтым праз птушка-кральчатныя заводы неабходна задаволіць запатрабаванні насельніцтва і гэтым племматар'ялам.

Нармальнае разьвіццё жывёлаводства мажліва толькі ў тым выпадку, калі належным чынам паставім ветэрынарнае абслугоўванне жывёлаводства і, разам з пашырэннем вэтсеткі і належным яе абсталяваньнем, мы думаем значна пашырыць навукова-дасьледчую працу Вэтэрынарна-Бактэрыялёгічнага Інстытуту і яго працу па вытвару прышчэпнага матар'ялу дзеля прымянення прафілактычных мерапрыемстваў.

Пры пашырэнні нашых дзяржаўных і коопэрацыйных мерапрыемстваў, накіраваных на ўздым ураджайнасці, мы праэктуюм выдаць закон аб абавязковых дзеля самага сялянства мерапрыемствах. У кожнай вёсцы пры правядзеньні мерапрыемстваў па палепшанню гаспадаркі заўжды знаходзяцца рэакцыйныя злачыныя элементы, якія зрываюць ініцыятыву перадавога сялянства. Выданьнем закону аб абавязковых мерапрыемствах мы разьвяжам ініцыятыву і самадзейнасць перадавой часткі сялянства, яго пастановы будуць абавязковы дзеля ўсіх, ад гэтага рэканструкцыя сельскае гаспадаркі бязумоўна пашырыцца.

На першых парах прыняцц абавязковасці мы ўводзім толькі па некаторых асноўных мерапрыемствах, а менавіта: абавязковае ўвядзеньне шматполья, ачыстка насеннага матар'ялу, палепшаньне сенажацяў, барацьба з сарнінамі, шкоднікамі і інш. У год, у два трэба дабіцца таго, каб гэтыя мерапрыемствы былі сапраўды абавязковымі, а пасля іх магчыма будзе больш пашырыць. Дзеля правядзеньня гэтага закону патрэбна будзе мабілізаваць сельчэйкі, камсамол, сялянскі актыў і з сёлетняга году дабіцца яго шырокага ажыццяўленьня.

Паколькі ўздым ураджайнасці і разьвіццё вытворчасці сельскай гаспадаркі ставяцца, як актуальныя задачы сённяшняга дня,

і ва ўзварушанні іх адказнейшую ролю адыграе агранамія, выклікаецца пільная неабходнасць умацніць нашу агранамічную сетку шляхам палепшання матар'яльнага становішча агранаміі, выпрацоўкі лепшых мэтадаў і форм яе працы, катэгорычнае аслабленне агранаміі ад усялякай іншай працы і цэнтралізацыя агранамічнай сеткі, з тым, каб яна была ў выкананні сваіх мерапрыемстваў пад поўным кірункам АкрЗА. Адным словам, агранамію пара вызваліць ад такога дзікага становішча, што на ёй у раёне ездзяць усе, каму толькі ня лень, і, дзякуючы гэтаму, зрываюцца ўсе агранамічныя мерапрыемствы.

Разам з гэтым, праз школы і настаўніцтва, праз агранамічныя курсы і сялянскі актыў, партыйныя і камсамольскія ячэйкі неабходна разгарнуць так актыўнасць нашага сялянства каля пастаўленых задач, каб сапраўды сёлета пачалася агранамічная рэвалюцыя ў беларускай сельскай гаспадарцы.